

Aunuksen ja Vienan rajamailta

Njuokkijärven kylien asutushistoriaa ja ihmiskohtaloita

"Karjalan kansa on ikäänkuin mehevä ruoho, joka kesäisen sateen jälkeen kukoistaa siksi, kunnes karjalaumat tallovat ja syövät sen suihinsa" (venäl. runoilija Majnov 1800-luvulla).

Suomen rajan lähistöltä alkava Kiitehen vesireitti soljuu Luvajärven kautta Kiimasjärven, jonka itäisimmässä kolmassa oli Nokeuksen ensimmäinen kylänosa Riikonen. Vesireitti, jota pitkin Vienan ja Aunuksen lääninraja, samoin kunnaraja kulkivat, jatkuu Njuokkijärven neljän kosken, Nokeuksen, Lohikosken, Vekaraisen ja Siikakosken kautta. Aivan jokisuussa Njuokkijärven molemmilla rannoilla on varsinainen Nokeuksen kylä: Ahmonpuoli, Timosenniemi, Jemisen-törmä ja Kylänpuoli. Lähin naapurikyliä on etelärannan Pääkönniemi. Kolmas rantakylä Piismalahti on loitompana järven itänurkassa.

Kaikissa näissä kylissä asuttiin surullisenkuuluisaan Neuvostoliiton isänmaalliseen sotaan saakka. Se pyyhkäisi kartalta kaikki Njuokkijärven rantakylät niin lopullisesti, että meidän sukupolvemme ei löydä niitä kirjoista eikä kartoista puhumattakaan siitä, että osaisimme löytää maastosta tiet noihin kyliin.

Nokeuksen karttaa tekemässä

Tarvitsin alueen karttaa piirtäessäni asutuksen muistelijoi-ta, mutta 1920-luvun pakolaisina Kuhmoon tulleita nokeuk-selaisia, pääkönniemiäisiä ja piismalahtelaisia löytyy täällä enää kalmismuan aidan sisältä ja kiven alta. Elossa olevia noiden kylien entisiä asukkaita piti etsiä rajan takaa. Kiimasjärven puuhanaisen Nasti Miininin äiti oli Nokeuksesta syntyisin. Niinpä Nasti muisti tiet ja kalmismuat vallan hyvin ja lisäksi senkin, keitä ja mistä nokeuslaisia vielä löytyy.

Kiimasjärven Karpanpuolella asuvat Agajevien, Demidovien ja Stepanovien rippeet: Palaga, kaksi Vasilia, Paraskova ja Anna. Tiiksistä löytyi Ulli Iivanantytö ja toinen Ulli, Mironaisen Ulli, elää Sekehessä

asti; hän antoi puhelimesta melkoisen raportin kylästään.

Tämän työryhmän ansiosta 1920-luvun Nokeuksen kyläkarta syntyikin, mutta Pääkönniemen ja Piismalahden karttoihin ei juuri löytynyt neuvoja. Nokeuksen kartan pääsuunnittelijana toimi 82-vuotias Anna Pavlovna, joka muisti vanhimmat asiat kuten talot isäntineen ja Karjalan talvitien. "Nuoret" lisäsivät kartalle 1930-luvun tapahtumia ja tietoja, mm. kolhoosin ja kinttopolut. Kartan piirtäjän lisättyä kaiken muun piirretyn päälle nykyisen maantien ja rautatien Nokeuksen kylän paikallistamisen helpottamiseksi, kartasta tuli melkoisen monikerroksinen "täytekkä".

Muuten jutusta uhkasi tulla pannukakku, sillä kylistä ei tunnut ensi alkuun löytyvän muuta kerrottavaa kuin samaa joka kylän tuttua juttua: "kalua ta sientä syödi, a potakkaa kasvatettih".

Kirjatieto tutkijan avuksi

Luin paksun pinon lähde-

kirjallisuutta ja tuli siihen lopputulokseen, että Nokeus on vanha kylä, joka syntyi silloin, kun Jumala loi maan ja taivaan, kalat ja metsäpeurat. Kylä oli autio ja tyhjä siihen saakka, kunnes kalat alkoivat uida Njuokkijärven ja metsäpeuralaumat vaeltaa järven jäällä. Jossakin vaiheessa rantatörmälle asettui miehiä, jotka sitten häipyivät jonnekin, ja tilalle tuli toisia miehiä. Mistä nämä miehet satoja vuosia sitten tulivat, minne menivät ja minkä nimisiä edes olivatkaan, siitä ei kenelläkään ole tietoa; on vain arveltu, että Suomesta päin tulivat.

Lähdekirjallisuutta kahlatesani sivutuotteena selvisi monta mielenkiintoista asiaa kuten sekin, ettei Karjalassa ollut 1500-1600-luvulla naisia ollenkaan. Vanhojen henkikirjojen mukaan taloissa oli vain miehiä ja poikia.

Talojen ja kylien asukasluvut eivät siis kerro koko totuutta väestön lukumäärästä, koska vain miehet laskettiin ruokakuntiin kuuluviksi. Jostakin syystä naiset ja tytöt jätettiin pois laskuista. Sekavuutta lisää

sekin, että joskus otettiin alaikäiset pojat mukaan tilastoihin, joskus taas ei.

Piismalahden historiaa

Matti Pöllän väitöskirjasta saatu tieto kertoo, että Njuokkijärven rannalla oli 1500-luvulla kaksi kylää, Piismalahti ja Ivankov navalok. Viime-mainitusta kirjassa ei löydy muuta tietoa kuin nimi. Sen sijaintiakaan ei voida paikallistaa.

Piismalahti näyttää varhemin kuuluneen Rukajärven piitäjään. Myöhemmin se kuului Jyskyjärven. Piismalahden sijainnista tiedetään, että se oli ja sen rauniot ovat vieläkin Njuokkijärven koillisessa kulmauksessa. Nokeuksesta sinne kertyi noin 40 kilometrin soutu-matka, joka lienee Njuokkijärven 365 erikokoisen saaren takia ollut melkoista huopaamistakin. Vesireitti oli kuitenkin ainoa mahdollisuus entisaikaisille Suomesta Piismalahteen matkaaville. Piismalahdesta matka sitten jatkui Jyskyjärven kinttopolkuja taivaltaan.

Tämän päivän matkaa löy-

KONTIO II laatu

LENKKITOSSUJA PILKKI-SAAPPAITA

MEILTÄ LÖYDÄT MYÖS!

- Paperituotteet
- Kotimaisia sukkia
- Käytävämattoja
- Rullaverhoja
- Kintaita
- Sadeasuja
- Jumppatossut ym.

NOKIAN
SEKES
TYÖSTÖ

Nokian-
valtatie 25
37100 Nokia
P. (03) 342 3560

Avoinna:
ark. 9-17
to 9-18
la 9-13

EDULLISESTI
NOKIAN
SAAPPAITA JA
JALKINEITA
I- JA II-LAATUJA
SEKÄ POISTO-
ERIÄ YM. YM.

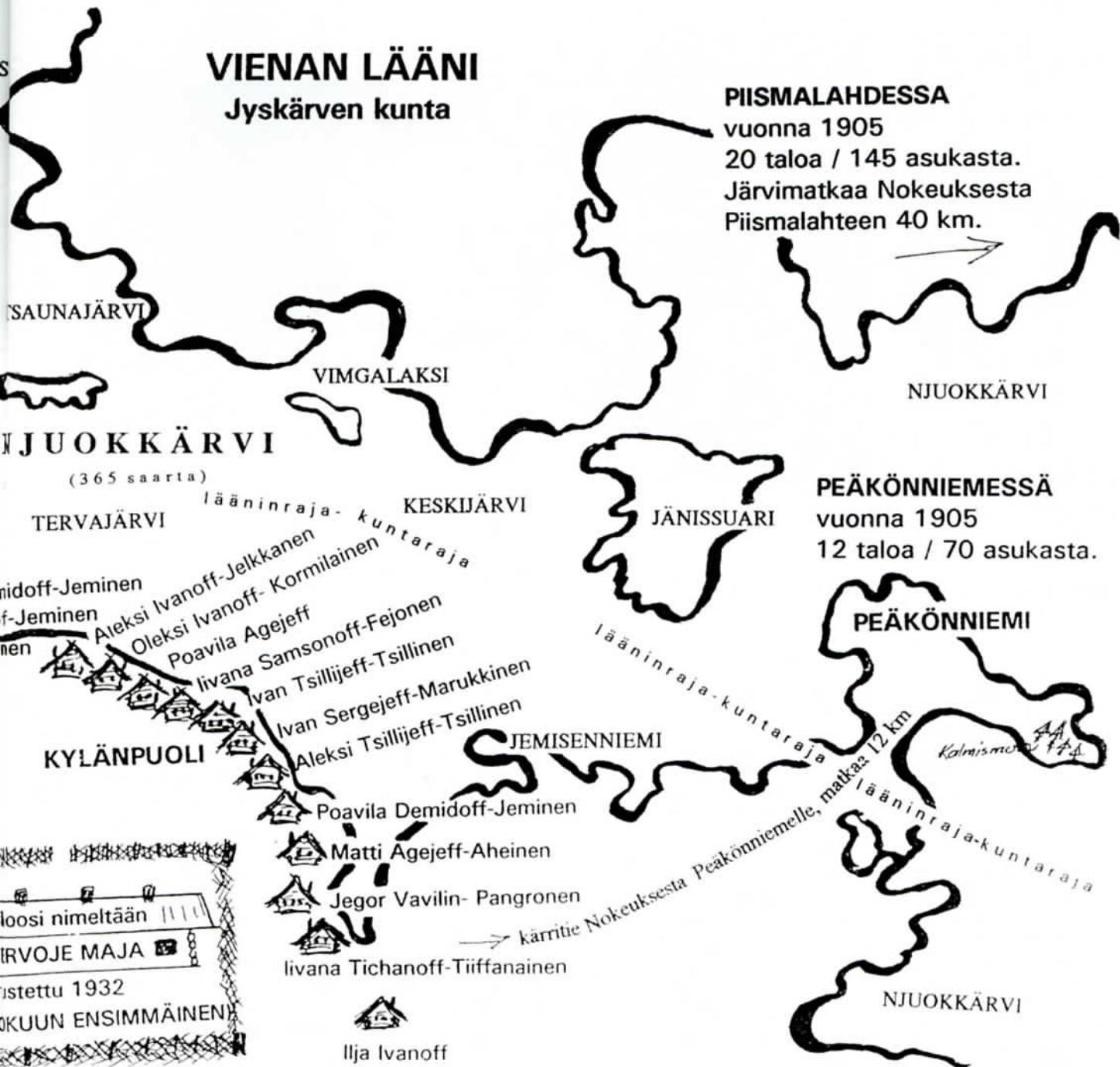
NOKEUKSEN KYLÄ

Kylä sijaitsi läänien rajalla ja kahdessa kunnassa.
 Vuonna 1905 oli taloja 30 / 244 asukasta.
 Tämä kartta esittää 1920-luvun asutusta.
 Venäläiset polttivat kylänosat kesällä 1941.
 Sotien jälkeen kylä on ollut asumaton.

JEMISENTÖRMÄ
 livana Ivanoff-Akimainen
 Tsasouna oli Ivan Mironaisen pihassa.
 Se muutettiin 1930-luvulla kolhoosilaisten ruokalaksi.
 Ivan Mironainen pelasti obrasat aittaansa.

Legend symbols:
 House icon: talo
 Forest icon: metsä
 Dashed line: kunnaraja
 Dotted line: lääninraja
 Arrow: tie
 Arrow with cross-ticks: rautatie

AUNUKSEN LÄÄNI

Rugarven kunta

(Bolshevikkivallan aikana, vuodesta 1918 alkaen,
Jemisentörnä ja Kylänpuoli kuuluivat
vastaperustettuun Kiimasjärven kuntaan).

tää Piismalahden kylän Jyskyjärven maantien varresta, jos kääntää auton Kostamuksesta Rukajärven tielle ja hoksaa vasemmalle kääntyvän Jyskyjärven tien. Tosin Piismalahdessa on nykyään vain datsoja, ei ympärivuotista asutusta. Vanhassa kylässä oli oma tsasouna ja kalmismua.

Piismalahdessa oli vuonna 1707 viisi taloa ja 11 ihmistä (siis miestä). Asukasmäärä lisääntyi seuraavasti: v.1726 oli 10 miestä, 1747 jo 13 ja 1763 väkiluku oli 29 miestä. Iivo Härkösen Itäinen Vartio kertoo Piismalahdessa olleen vuonna 1905 taloja 20 ja väkeä 145 henkeä - nyt naiset ja lapsetkin olivat päässeet ruokakuntiin.

Prof. Eijo Vesanen kirjoitti Karjalan Heimoon (1-2/1987) Piismalahdesta ja sen kantasuvuista. Kuhmoon 1920-luvulla tulleiden pakolaisten joukossa oli ainakin Laukkanen, Aleksejef, Lävkujeff ja Nifantjeff -sukuisia Piismalahdesta.

Stepanoffien Pääkönniemi

Ensimmäiset asukkaat Pääkönniemeen tulivat vuonna 1707; yksi talo/ yksi mies (naisia ei laskettu). Mistä asukas tuli, jääkö hän niemelle kantasuvun perustajaksi vai muuttiko myöhemmin muualle, sitä ei kai tiedetä eikä se selviä Pöllän kirjastakaan. Paljon myöhemmin, vuonna 1905, kylässä oli Iivo Härkösen tilaston mukaan 12 taloa ja asukkaita 70 henkeä.

Kylä sijaitsi Njuokkijärven etelärannalla, mutta kuului Vienan Jyskyjärven kuntaan. Lähin naapurikylä oli saman rannan Rukajärven Nokeus, jonne matkaa oli 12 kilometriä. Nokeukselaiset muistelivat kylien välisen rantatien olleen 1930-taitteessa niin hyvässä kunnossa, että siinä ajeltiin kesäaikaan hevostärryillä.

Kylässä oli oma kalmismua, mutta lähin tsasouna oli Nokeuksessa, missä Kiimasjärven pappi kulki kirkonmenoja toimittamassa. Lapset kävivät jo viime vuosisadan puolella Kiimasjärven Herranpuolella Mikael Miininin rakennuttamaa koulua, jossa oli myös oppilasuntola. Matkaa sinne Pääkönniemestä oli 22 kilometriä.

Pääkönniemen asukkaista tiedetään muistitietojen perusteella se, että 1920-1930-luvulla kaikki olivat suvultaan Stepanoffeja eli siis saman suvun jälkeläisiä. Niinpä kaikki Kuhmoon pakolaisina tulleet Stepanoff-nimiset olivat pää-

Nokeuksen koski Kostamukseen vievän maantien sillalta nähtynä. Riikosen kylänosa jää tästä katsoen oikealle.

könniemiäisiä. Myöhemmin he suomensivat sukunimensä, ja vain yksi mummo meni Kuhmossa haudata Stepanoff-nimensä kanssa.

1920-luvun pakolaisaallon mukana tulleista Pääkönniemen miehistä osa palasi takaisin Karjalaan. Näin he pääsivät Stalinin teloittamien uhrien listoille ja nimiä löytyykin nuorukaisista ja aikamiehistä alkaen 80-vuotiaaseen Vasili-ukkoon asti.

Nokeuksen asukasluku

Vienan läänin Jyskyjärven kunnan puolella oli kolme kylänosaa: Timoseniemi, Ahmonpuoli ja Riikonen. Tämän pohjoisrannan asutuksesta löytyy ensimmäiset maininnat asiakirjoista vuodelta 1679: taloja oli 4, asukkaita 4 miestä ja 3 poikaa.

Aunuksenrannan eli Rukajärven kunnan Nokeuksesta ensimmäinen tieto vuodelta 1707: taloja 2 ja asukkaita 5 miestä. Tällä Njuokkijärven etelärannalla olivat myöhemmin Jemisentörmä ja Kylänpuoli-nimiset kylänosat taloineen.

Koko Nokeuksen kylän asukasmäärä oli vuonna 1726/14 miestä, 1747 saman verran ja 1763 yhteensä 37 miestä. Vuoden 1905 tilastossa (myös naiset ja lapset mukana) Nokeuksessa oli 244 asukasta ja 30 taloa.

Nokeukselaisten etu- ja sukunimiä lukiessa herää ajatus taustalla kummittelevasta Ivanov navolok -nimisestä kyläs-

tä, joka lienee sijainnut jossakin Njuokkijärven rannalla. 1920-luvulla Ivanoff-sukunimisiä tai Ivan-nimisiä isäntiä oli 12 talossa, joten Iivananniemi luontuisi Nokeuksen alkuperäiseksi nimeksi vallan mainiosti.

Toinen selitys Ivan-ilmille voisi löytyä Kiimasjärven papin almanakasta, sillä hänen kastamiaanhan nokeukselaiset ovat.

Entisen Nokeuksen elämä

Pakolaisena Kuhmoon tulleen Aleksin Arhipoffin (myöh. Hattuniemi) koti oli Nokeuksen Riikossessa, Kiimasjärven itäisimmässä kolkassa. Sekä Kiimasjärven Herranpuolelle että Nokeuksen pääkylään hänen kotoaan oli viittisen kilometriä. Kahden kylän välissä eläneenä hän tunsii molempien elämänmenon. Yhteistä kylille oli Herranpuolella sijainnut Miininin koulu, jota Aleksin kävi muiden Nokeuksen lapsien mukana. Kiimasjärven Annuksenrannan pappi kävi toimittamassa palveluksia myös Nokeuksen tsasounassa ja siunasi vainajat. Kalmismaita oli neljä, sillä jokaisella kylänosalalla oli omansa.

Aleksin kertoman mukaan Nokeuksessa oli vuosisadan alussa kaksi kauppiasta, jotka ostivat kyläläisten pyydystämät linnut, turkiseläinten nahkat, lohet ja mädin. Nokeuksenkosken alta saatiin heittoverkolla

lohta, jopa Valkeasta merestä Usman patojen läpi noussutta merilohtakin. Harria ja taimenta pyydettiin koskista uistelemalla, perholla tai tuohustamalla. Njuokkijärvi oli kalaisa ja siitä nousi nuotalla siikaa ja muikkua.

Karjalan talvitie Suomeen kulki Kiimasjärven Herranpuolen kautta Miinoalle ja sieltä Suomen puolelle Kalliojoen kylään, josta edelleen Kuhmoniemen kirkolle. Pääkönniemen, Nokeuksen ja Kiimasjärven rahdinajajat tekivät taivalta yhdessä, joten hevostalonat käsittivät kymmeniäkin hevosia.

Aleksin kertoi olleensa itsekin ajamassa rahtia Suomeen. Paluukuormissa he toivat etupäässä jauhoja ja suolaa. Kuhmoniemiessä oli Aleksin muistaman mukaan noina aikoina viisi kauppa: Kalle Kainulainen, Maakunta, Mauranen, Ipatoff ja Korniloff, joista kolme viimeistä oli rajan takaa Karjalasta tulleita kauppiaita.

Kesäaikaan Nokeuksesta oli Kiimasjärveen päin vain koskien sivuitse kulkeva kinttupolku. Aleksin kertoi heidän perheensä lisätulon lähteenä olleen lossauksen. Rukajärven kunta maksoi siitä, kun kapeikon yli kuljetettiin matkustavaisia. Pyhien aikoina liikennettä oli niin paljon, että yötä päivää sai olla lossivahtina. Muutoin perhe sai elantonsa kalastuksesta, metsästyksestä ja maanviljelystä. Viljelysmaata oli kolmisen hehtaaria ja siinä kasvatettiin ruis-

ta, ohraa, perunaa ja naurista. Lehmiä pidettiin kolme tai neljä, siihen lisäksi lampaita.

Aleksin pakolaiseksi lähtö ja tulo Suomeen oli mutkikasta matkantekoa. Hän oli kotiutunut maailmansodasta, mutta joutui vallankumouksen puhjettua valkoisten kenraalien ja englantilaisten upseerien kokoukseen joukko-osastoon konekivääriosaston johtajaksi. Rintama muodostui Käppäselkään ja päätehtävänä oli punaisten joukkojen karkottaminen Petroskoista. - Alekski joutui punaisten vangiksi, mutta pääsi karkaamaan v. 1920 Suomen puolelle Suojärven Varpuniemessä. Sitten hän oli jonkin aikaa metsätöissä Korpiselässä, kunnes muutti sieltä Kuhmoon.

Veera-emäntä oli Uhtuan tyttöjä. Alekski oli tavannut hänet sodan melskeissä Karjalassa, mutta vihillä käytiin Kuhmossa v. 1922. Heidän Kalliojärven maatilansa oli kauppias Ipatoffin maista lohkaistu, ja siellä kasvoivat heidän jälkeläisensä. Alekski on itse kertonut, että toive paluusta Nokeukseen kyti mielessä niin voimakkaana, että vasta viime sotien aikana hänanoi Suomen kansalaisuutta ja luopui isiensä Arhipoff-sukunimestä. Uskonnoistaan hän ei luopunut koskaan. - Nokeuksen kaikki kylänosat paloivat poroksi jatkosodan aikana. Silloin vasta Alekski tajusi lopullisesti sen, että paluuta entiseen kotikylään, Nokeuksen Riikoseen, ei enää ollut.

Nokeuksen lapsia

Anni, Aleksei ja Anna Pavlovna syntyivät Nokeuksessa vuosina 1912-15 ja leikkivät yhdessä lapsuuden leikkinsä samoilla kotikylän kujasilla. Tähtiin kirjoitettuna lienee jo

syntymähetkellä ollut heidän kunkin elämänpolku, ja niistä poluista tuli kolme erilaista tarinaa.

Karjalan kapinan loppuvaiheissa talvella 1921-22 leikit loppuivat. Anni pakeni vanhempiensa ja sisarustensa kanssa Suomeen ja Kuhmoon, missä hän pääsi pakolaiskouluun. Ada Äijälä vieraili koulussa ja kirjoitti Naisten Ääni-lehdessä (13/1924):

"Pakolaiskoulun oppilaat aikovat kurssin suoritettuaan jatkaa opintojaan. Näin he saavat tyydyttää tiedonhalunsa ja saavat opetusta omalla kielellään, jota heille ei suotu omassa rakkaassa Karjalassaan. Paha toi tässäkin tapauksessa jotakin hyvää tullessaan".

Anni sai Suomesta turvapaikan, mutta mitä tapahtui pikku tytön ja aikuisen naisen sydämessä; vuosiko sydänveri syvällä sielussa hamaan hautaan asti kodin menettämisen vuoksi?

Aleksei oli 8-vuotias ja joutui jäämään kotikylään; sisko ja veli pakenivat Suomeen. Alekseille ei suotu edes elämää rakkaassa Karjalassaan, vaan hänet ammuttiin syyttömänä 26-vuotiaana 20.1.1938 Karhumäessä.

Anna Pavlovna sisaruksiin jäi kylään, mutta isä-Puavila pakeni metsäsissien mukana Suomeen. Huoli perheestä sai hänet palaamaan kotiin. Myöhemmin hänet vangittiin ja vietiin. Anna kasvoi neitoseksi ja suostui Vasilin morsiameksi Hiisjärveen. Tieto vuodelta 1936 kertoo: "Vasili on työssä kolhoosissa ollen hänen toimeentulonsa kohtalaisen hyvä ja ollen hänellä pieni perhe". - Kahden vuoden kulluttua oli vain pieni perhe: Anna Pavlovna 22-vuotias, 2-vuotinen Alekski ja 2-kuukauti-

Nokeuslainen Matti Agajeff-Aheinen (1884-1949) ja Kiimajärven pappi Mikael Isajeff-Ivanen.

nen vauva Anatoli. Vasili oli viety matkalle, jolta harva palasi.

Anna Pavlovna on nyt 82-vuotias. Taannoin hän pääsi ensimmäistä kertaa eläissään Suomeen ja Kuhmoon kostiin. Anna osallistui innolla Nokeuksen kyläkartan paikannimien ja talojen muisteluun, mutta moitti kovasti itseään siitä, ettei osannut lukea eikä kirjoittaa, koska ei ollut saanut käydä päiväkkään koulua. Vieläpä hän soimasi itseään siitäkin, ettei osannut puhua kunnolla suomea, karjalaa eikä venättäkään.

Anna ei päässyt lokakuussa Aleksein hautapaikalla Karhumäen lähellä järjestettyyn murtien katumusjuhlaan, mutta pääsi Kuhmon kalmismualla lapsuuden leikkiverinsa Annin hautakummulle. Siinä hän

hautakiveä sivellen lauloi pätäkän itkuvirttä kaikille Nokeuksen kovan onnen lapsille.

Nokeuksen uusi elämä

Nokeuksen päivät eivät olleetkaan vielä luetut; elämä jatkuu ainakin kesäisin Ahmonpuolella. Karjalan teitä ajelevat pakolaisten jälkeläiset kolusivat Nokeuksen kylätienkin, joka erkanelee Lietoman maantiestä vasempaan käteen rautatien ylitse melkein Kiimajärven rautatieaseman, ruman betonihökötöksen kulmilta.

Ahmonpuolelle on syntynyt datsakylä ja maanpiiri täytynyt mökkeistä, ihmisistä ja koirista. Mökkejä on ainakin sata ja kesäisin niissä asukkaita koirineen ja kissoineen lukematon

Oletko käynyt Katarina-kamarissa tai puuseppämestarin kyökissä?
Haminan Kaupunginmuseo, Kadettikoulunkatu 2
p. 05-749 5242
Haminan kauppiasantalomuseo, Kasarminkatu 6
p. 05-749 5244
Avoimena syys-toukokuussa
ke-la klo 11-15 ja su klo 12-17,
kesä-elokuussa ti-su 10-16

KOKO PERHEEN KESÄTAPAHTUMA
EUROOPAN SUURIMMASSA
TELTTAKATOKSESSA

5. Kansainvälinen
Sotilasmusiikkitapahtuma

**HAMINA
TATTOO**
12.-19.7.1998

www.hamina.fi

LIPUT LIPPUPALVELUSTA puh. 9600 4600
4,95 mk/min +ppm

määrä. Ympärivuotisena eläjänä on siellä on vain yksi karjalaismummu.

Andropovin "lomakylä"

Andrei Andropov on pystytännyt "lomakylänsä" Ahmonpuolelle jo kymmenkunta vuotta sitten. Vanhasta isohkosta kalastajatalosta remontoitu majatalo tarjoaa katon turistin päälle. Andrei on innostunut asiastaan, mutta hänen lomakylänsä uusien mökkien hirsi-kehikot kohoavat jostakin syystä kovin hitaasti.

Kuhmolainen lomakylä on järjestänyt moottorikelkkasafareja Njuokkijärvelle ja Andrei on kulkenut Kuhmassa tutustuttamassa lomakylän kehittälyyn ja muihin alan nikseihin.

Riikosen asutus

Nokeuskosken ja Lietoman maantien länsipuolella Kiimäsjärven pohjukassa sijainnut Arhipoffien asuttama Riikonen on myös muuttunut kesänvietäjäiden datsakyläksi. Kylän vanha kalmismuuta on hävinnyt näkyvistä ja tallautunut uudisasukkaiden jalkoihin.

Nautehjoen ylitse johti aikoinaan, vielä 1920-30-luvulla, korkea silta, jonka alitse saattoi soutaa veneellä. Nykyisin siinä makaa ponttoonisilta, jota myöten liikenne kulkee Kiimäsjärven Herranpuolen kesämökkikylälänkin.

Datsakylän elämää

Arkkitehtuurista ja muusta miljöösuunnittelusta pitänee kertoa tarkemmin niille, jotka eivät ole omin aistein tutustuneet sikäläisiin kesämökkiyhdyskuntiin. Niitä on noussut kaikkialle Karjalan rannoille ja rannattomiin metsiin, jopa voimalinjojen alla oleviin aukkoihin. Omalla tavallaan ne ovat nähtävyyksiä.

Yhdestäkään kokoon kyhätystä pömpelistä ei puutu mielikuvitusta, pikemmin päinvastoin. Mökit ovat eri suuntiin pystyissä, kallellaan tämä sinne tuo tänne. Ne ovat erikokoisia, erilevyisiä, erivärisiä ja kaikella tapaa persoonallisia luomuksia. Valikoimista löytyy kuistillisia ja kuistittomia, isoja ja pikkuriikkisiä, matalia ja monikerroksisia mökkejä moni-ilmeisillä ikkunoilla ja pielilaudoilla somistettuina.

Tonteille on tungettu kasveja rapuille saakka. Kulkijat keppoltelevat itsensä sisälle lautoja pitkin. Kasvihuoneita on lasista ja muovista, ehyitä ja repaleisia, mutta tomaatit kasvavat. Pensaita, taimia ja kukkia kasvaa purkeissa ja purkkien viressä, jopa autonrenkaissakin. Kasvilajeja on perunasta sipuliin ja kaikkea siltä väliltä; näkää on hyvä viljelyn opastaja. Vatun poimintaan Nokeuksesta soudetaan kuitenkin vastarannan Jemisentörmän entisten talojen raunioille.

Lannoitepulan vuoksi viljely on biodynaamista ja lisää "dynamiikkaa" s.o ruuantähteitä ja muita biojätteitä kuljetaan sankoilla ja purnukoilla Kostamuksesta. Ötököitä pyydystetään perunanlastuilla ja muilla ansoilla, joten myrkyjämiäkään sadossa ei ole.

Rannat ovat täynnä veneitä ja pyydyksiä. Ahvenet ovat kuulemma yli puolen kilon vonkaleita, ja jos olisi 100-millinen verkko, tarttuisi säynäjäkin - vai oliko se lahna.

ANJA MALINEN

Aleksandr Saksa väitteli tohtoriksi 13.3.-98 Joensuun Yliopistossa aiheenaan "Rautakautinen Karjala. Muinainen Karjalan asutuksen synty ja varhaiskehitys". - Saksa on sukujuuriltaan inkeriläinen, syntynyt Petroskoissa.

"TAVVOO SAVVOO" muistaa karjalaiset juurensa

Savolaisten piällysmiesten viännöt, kiännöt ja huastelut on nyt prantetty kirjaksi. Kirjan teki kotiseutuneuvos Unto Eskolinen. Sen avulla kuuntelu- ja puhekielen esille pito ja puolustaminen saatiin siirrettyä jälkipolville.

Jos raumalaiset saivat apua murteeseensa ruotsalaisilta, niin savolaisia on auttanut esi-isiensä karjalan kieli. Niin runsaasti karjalaisia sanoja on mukana, selviää allaolevasta luettelosta.

aprakka-enakkopalkka/papin palkka
arssinoeja-pohtia/mitata
haltata-halvantua/haltata
kehata-viitsiä/kehata
henttu-heila/henttu
huteru-heikkorakenteinen/huteru
hörökki-laiha kahvi/hörötä hebo, pysäyttää
juotua mieleen-muistaa/juotua mieleh
kaha-laidun haka/heinähäkki
kinuta-pyydellä/kinuta
kiäkäellä-kurkistella/kiägä oli oven ripa, availa
kosla-laitareki/ajoreki
kotvia-tuumia/vuota kodvan 'i, odota hetki
kuahlata-kahlata/kualua
kynkkävars-viikatevarsi/kyynärpää, käsikynkkä
laenata-niellä/lainuta
laohkee-leppoisa/lauhgie
lehvakka-rehevä/lehtevä
lekkua-liikkua/lekkua
levohka-piilopaikka/pakomatka
liäpästyttee-hengästyä/hengie salbuu
löystäkki-sänkypeite/löystäkki
lyökkisoosi-sipulikästike/luukkasoosi
miähnä-kalan mäti/mähnä
muamykrä-myyrä/mygrä
murakka-murea/murie
myöstyttee-myöhästyttää/peruuttaa
nahkattaa-laahata tukkia/juontaa
nuupottaa-olla allapäin/n 'uopottaa
onohee-ouo/vakinnan 'i
ottoo ihteensä-nokkaantua/nenävyö
pakkeella-puheilla/paginalla
piikki-25-penninen/piikki, hilkku
pirun paska-hajupihka/pirun paska
piihän kastettu-etunimi/ristimänimi
pöheikkö-pensaikko/pöheikkö
poklomi-anominen/poklona kumarrus rukoillessa, kun anotaan
armoa
puarmuosko-kotikätilö/buabuittsija, paapoja
pomppa-talvitakki/pomppa
portsu-ruoka-annos/portsu
maata-polve pystyissä/krinkottua
povus-povi/ryndähät
rakkarukka-avuton/rukka, säälittävä
rehvakka-mahtailija/rehentelijä
rostoeväk-alempi kansa/prostoit olivat hyvälistön vastakohtia
ruahtia-ratsia/uskaltaa
ryykätä-silittää/hevonen ryykkäsi, kun löi takakavioita yhteen
silipä-hilse/keyhnä
sivistys-solmio/kravatti
sotta-laskelma/tsotta, helmitaulu
supikkaat-lapikkaat/tšubit
syinpito-tarkastus/syyni, syynätä
savunuapurj-rinnalla eläjä/savuluku oli kylän talomäärä
takakaplas-jälkeen jäänyt/reen takakannat, hyppiä kannoilla

Sanat poimi K.P.

Lähde mukaan retkelle

Vienan Karjalaan!

**Inhan maisemat,
Karjalan luonto ja ihmiset, kylän raitit, kylät**

Suosittu **viiden päivän** bussimatkamme tarjoavat laadukkaan tavan sukeltaa kalevalaisuuden alkulähteille ja nykypäivään. Oppaana toimii valokuvaaja, runonlaulaja **Petri Niikko**

Kajaani (7.30) -**Kostamus-Jyskyjärvi** (2 yötä) -**Uhtua** (2yötä) -**Kajaani** (20.00)

6.-10.8. hinta 1250 mk

Sisältään matkat, viisumit, perhemaj. kahdella aterialla ja oppaan palvelut.

Varaukset: Petri Niikko puh: 09-8541869, 040-5608841

Uutuutena seikkailu

Volgan mutkaan

Tatarstan, Kazan
10 päivää!

Luonnonpuisto, maaseutu, miljoonakaupunki, Volga, moskeijat, ortodoksiluostarit, perhemajoitus + hotelli

31.5-10.6. hinta 3995 mk

Ks. Kameralehti 2/98 tai 3-4/98
Ilmoittautumiset 24.4.mennessä

Vienan Karjalan Ystävät ry.
Espoo